

УДК 349.2

**Лисюк О.Г., аспірант кафедри цивільного, господарського та екологічного права
Науковий керівник: Блінова Г.О., д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного,
господарського та екологічного права**

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД СПІРНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ НАДР

Розгляд системи спорів у сфері використання надр є неможливим без встановлення змісту суб'єктного складу правовідносин. Діяльність учасників відносин у сфері використання надр має спрямовуватись на реалізацію політики із геологічного вивчення надр, забезпечення ефективного видобутку корисних копалин, будівництва підземних і наземних споруд, не пов'язаних з видобутком корисних копалин, охорони надр і навколишнього природного середовища та має здійснюватися із дотриманням принципів партнерства та взаємодії суб'єкта та об'єкта публічного управління, прямого та опосередкованого впливу на об'єкт правовідносин задля оптимізації поводження із ним.

До принципів взаємодії учасників правовідносин із використанням принципів прозорості адміністрування та його доступності дискретності, взаємної відповідальності, здатності до самоуправління та самоврядування, децентралізації при наданні публічних послуг.

Учасниками спорів у сфері використання надр, якщо вони мають публічно-правовий характер, є органи публічної адміністрації, або адміністративні органи. Згідно із Законом України «Про адміністративну процедуру» визначено, що адміністративним органом є «орган виконавчої влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадова особа, інший суб'єкт, який відповідно до закону уповноважений здійснювати функції публічної адміністрації» (ст. 1) [1].

Ухвалення Закону України «Про адміністративну процедуру» стало певним вирішенням наявної та триваючої наукової дискусії із встановлення суб'єктного складу відносин із адміністративного управління публічно-управлінськими правовідносинами. Застосування терміну «адміністративний орган» часто співвідноситься із застосування терміну «публічна адміністрація». Започаткування історії дослідження терміну «публічна адміністрація» пов'язується із публікаціями В.Б. Авер'янова, де обґрунтовується його розуміння як «сукупності органів виконавчої влади та органів виконавчого самоврядування, підпорядкованих політичній владі, які забезпечують виконання закону та здійснюють інші публічно-управлінські функції» [2].

В.К. Колпаков звернув дослідницьку увагу також на питання встановлення змісту категорій «адміністративний орган» та «публічна адміністрація» через проведення порівняльно-правового дослідження наявних підходів в країнах Західної Європи. Так, вченим підкреслюється, що публічна адміністрація має визначатися як «сукупність органів та установ, які реалізують публічну владу шляхом виконання закону, підзаконних актів та вчинення інших дій у публічних інтересах», що відповідає поширеним європейським підходам [3]. До ознак публічної адміністрації необхідно віднести такі характеристики, як: організована внутрішня структура; функціональна спрямованість на задоволення публічних інтересів суспільства; комплексний та методологічний підхід до здійснення покладених на неї повноважень [3].

До органів публічної адміністрації ряд вчених відносять не лише органи державної влади, але і підприємства та установи, ряд організацій та інших носіїв

делегованих повноважень [4]. Подібний підхід підтримано у наукових розробках О. Огій. Однак при цьому до системи суб'єктів публічної адміністрації вченим було віднесено і фізичних осіб, які на законних підставах набули владних повноважень для їх реалізації в публічних інтересах [5].

Отже, у наукових розробках визначається доцільність розуміння органів публічної адміністрації через визначення їх функціонального спрямування діяльності, так і шляхом обґрунтування їх організаційної структури [6; 7, 8, с. 338; 10, с. 10].

Виокремлення широкого та вузького розуміння категорії «публічна адміністрація» здійснено у наукових розробках Ю. Битяка та Н. Матюхіної. Широке значення розуміння категорії «публічної адміністрації» виходить із встановлення його змісту як сукупності органів, що функціонально є виконавцями безпосередніх повноважень із здійснення функцій держави, так і є носіями делегованих повноважень; тоді як вузьке значення розуміння категорії «публічної адміністрації» обмежується підходом, де такими суб'єктами є виключно органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування [11, с. 30].

До системи публічної адміністрації Т.О. Карабін відносить також і приватним виконавців, обґрунтовуючи такий підхід досвід нормативного врегулювання, запровадженим в ФРН [12, с. 137].

Отже, з врахуванням зазначених підходів суб'єктами спорів у сфері використання надр, що мають публічно-правовий характер, можуть бути: підприємства, установи, організації, окремі фізичні особи, яким делеговані повноваження із реалізації функцій держави із реалізації політики із геологічного вивчення надр, забезпечення ефективного видобутку корисних копалин, будівництва підземних і наземних споруд, не пов'язаних з видобутком корисних копалин, охорони надр і навколишнього природного середовища, а також безпосередньо органи державної влади та місцевого самоврядування, коло компетенції яких пов'язується із встановленням режиму поведження із ділянками надр загальнонаціонального та місцевого значення.

Список використаних джерел:

1. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
2. Авер'янов В. Б. Реформування українського адміністративного права: ґрунтовний привід для теоретичної дискусії. *Право України*. 2003. № 5. С. 117–122.
3. Колпаков В. К. Предмет адміністративного права: сучасний вимір. *Юридична Україна*. 2008. № 3. С. 33–39.
4. Кравцова Т. М., Солонар А. В. Поняття та принципи діяльності публічної адміністрації. *Форум права*. 2010. № 4. С. 522–525. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_4_82
5. Огій О. С. Щодо правового статусу державного партнера у державно-приватному партнерстві. *Форум права*. 2014. № 1. С. 387–394. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2014_1_68
6. Андреев Д. Є. Адміністративне право України: словник термінів / за заг. ред. Т. О. Коломощь, В. К. Колпакова; Держ. вищ. навч. закл. «Запорізь. нац. ун-т». К.: Ін Юре, 2014. 519 с.
7. Геологічній службі України – 100 років. Ювілейний довідник / під ред. С. В. Гошовського. К.: Український державний геологорозвідувальний інститут, 2018. 328 с.
8. Курс адміністративного права України: підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух [та ін.] / за ред. В. В. Коваленка. К.: Юрінком Інтер, 2012. 808 с.

9. Школик А. М. Порівняльне адміністративне право: навч. посіб. для юрид. фак-тів та фак-тів між-нар. Відносин. Львів: ЗУКЦ, 2007. 308 с. 178. Пухтецька А. «Європейський адміністративний простір» як новела української адміністративно-правової науки: понятійно термінологічна характеристика. *Юридична Україна*. 2006. № 8. С. 41–45.
10. Основи публічного адміністрування: посіб. для підготовки до іспиту / Ю. П. Битяк, Н. П. Матюхіна, М. С. Ковтун та ін.; за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2016. 128 с.
11. Карабін Т. О. Поняття публічної адміністрації в її концепціях та теоріях. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип. 32. Т. 3. 2015. С. 135–137
12. Шмідт-Ассманн Е. Загальне адміністративне право як ідея врегулювання: основні засади та завдання систематики адміністративного права / пер. з нім. Г. В. Рижов та ін.; відп. ред. О. С. Сироїд. Вил. 2-ге, перероб. і доп. К.: «К.І.С.», 2009. 552 с.